

Vergaderjaar 2017–2018

34 845 IX

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) en de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2017 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2017 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB);
2. de begrotingsstaat inzake de Nationale Schuld (IXA).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer

De voorliggende suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de eerste suppletoire begroting 2017 van het Ministerie van Financiën (IXB) en de Nationale Schuld (IXA).

In hoofdstuk 2 zijn de overzichten opgenomen met de belangrijkste mutaties (mutaties groter of gelijk aan € 10 mln.): in paragraaf 2.1 voor artikel 1 t/m 10 van IXB en in paragraaf 2.2 voor artikel 11 en 12 van IXA.

Hoofdstuk 3 bevat een uitgebreide toelichting met een tabel per begrotingsartikel. Bij deze tabellen wordt een toelichting op de «mutaties 2^e suppletoire begroting» gegeven. Hierbij worden tenminste de mutaties op instrumentniveau groter of gelijk aan € 2,5 mln. en de mutaties groter dan 5% van de ontwerpbegrotingstand 2017 toegelicht, mits deze laatste groter zijn dan € 0,1 mln. De mutaties kunnen zowel beleidsmatig als technisch (bijvoorbeeld overboekingen en ramingbijstellingen) van aard zijn. De toelichting op de mutatie van de belastingontvangsten is in de Najaarsnota opgenomen.

2. Belangrijkste mutaties van de begrotingsstaten IXB en IXA

De belangrijkste mutaties (uitgaven en ontvangsten groter of gelijk aan € 10 mln.) worden in onderstaande tabellen weergegeven en daarna toegelicht. De uitgebreide toelichting is, zoals boven opgemerkt, opgenomen in hoofdstuk 3.

2.1 Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties IXB

In onderstaande tabel worden de belangrijkste uitgavenmutaties weergegeven.

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2017 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Artikel- nummer	Uitgaven 2017
Vastgestelde begroting 2017		6.568.021
Stand 1^e suppletoire begroting 2017		6.676.017
Belangrijkste suppletoire mutaties:		
1) Bijdrage aan agentschap programma	1	15.000
2) Afdrachten Staatsloterij	3	102.000
3) Loonbijstelling	10	- 57.524
4) Prijsbijstelling	10	- 13.511
Overige mutaties		75.575
Stand 2^e suppletoire begroting 2017		6.797.557

Toelichting

1. Dit betreft een hogere bijdrage aan Logius voor de ICT-dienstverlening. Logius is het agentschap dat zorgt voor producten en diensten voor de digitale overheid.
2. Op basis van de Wet op de Kansspelen komen de opbrengsten van de Staatsloterij toe aan de Staat. Op basis van de fusieovereenkomst met de Lotto worden deze verrekend met de afdrachten van de Lotto, waarna 63% van het totaal toekomt aan de Staat. De verrekening is opgenomen als technische post bij de uitgaven en ontvangsten.

- Tegenover deze uitgave staat een even grote ontvangst, zie hiervoor punt 5 van de tabel met de belangrijkste ontvangstenmutaties.
3. De loonbijstelling is uitgekeerd aan de begrotingsartikelen 1 en 8 (apparaat) van Financiën.
  4. De prijsbijstelling is toegevoegd aan de post «Onvoorzien».

In onderstaande tabel worden de belangrijkste ontvangstenmutaties weergegeven.

**Belangrijkste supplettoire ontvangstenmutaties 2017 (Tweede supplettoire begroting)
(Bedragen x € 1.000)**

	Artikel- nummer	Ontvangsten 2017
Vastgestelde begroting 2017		133.079.000
Stand 1^e supplettoire begroting 2017		138.703.095
Belangrijkste supplettoire mutaties:		
1) Belastingontvangsten ¹	1	624.163
2) Kosten vervolging	1	13.500
3) Opbrengst verkoop vermogenstitels	3	4.748.853
4) Dividend en afdrachten staatsdeelnemingen	3	322.375
5) Afdrachten Staatsloterij	3	102.000
6) Schade-restituties EKV	5	– 14.542
Overige mutaties		102.363
Stand 2^e supplettoire begroting 2017		144.601.807

¹ Artikel 1 bevat ook ontvangsten voor het inkomstenkader.

Toelichting

1. In de Najaarsnota 2017 worden de mutaties van de belastingontvangsten toegelicht.
2. Aan belastingschuldigen worden de kosten doorberekend van invorderingsresultaten (aanmaning, dwangbevel, beslaglegging, etc.). Er hebben meer invorderingsmaatregelen plaatsgevonden dan verwacht, waardoor meer kosten zijn doorberekend.
3. Vanwege de verkoop aandelen ABN Amro en a.s.r. in juni en september 2017 is er meer opbrengst dan begroot.
4. De realisatie voor 2017 valt hoger uit dan geraamd. Dit wordt met name veroorzaakt door het in september van ABN Amro ontvangen interim-dividend.
5. Zie de toelichting bij punt 2 van de tabel met de belangrijkste uitgavenmutaties.
6. Bij het verhalen van uitgekeerde schade op andere landen worden minder schaderestituties gerealiseerd dan geraamd. Daarom moet de begrotingsraming naar beneden worden bijgesteld.

2.2 Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties IXA

In de onderstaande tabel worden de belangrijkste uitgavenmutaties weergegeven.

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2017 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000.000)

	Artikel- nummer	Uitgaven 2017
Vastgestelde begroting 2017		48.444
Stand 1^e suppletoire begroting 2017		56.395
Belangrijkste suppletoire mutaties:		
1) Rentelasten vaste schuld	11	- 67
2) Aflossing vaste schuld	11	1.804
3) Mutatie vlottende schuld	11	- 2.228
Overige mutaties		- 3
Stand 2^e suppletoire begroting 2017		55.901

Toelichting

1. De rentelasten komen in 2017 naar verwachting lager uit dan eerder geraamd. Bij de uitgifte van nieuwe schuld worden de rentetarieven vastgelegd tegen het dan geldende rentetarief. Aangezien de rentetarieven nu lager zijn dan eerder geraamd levert dit een meevaller op.
2. De aflossingen zijn toegenomen doordat leningen met een vervaldatum in 2018 vervroegd zijn afgelost in 2017.
3. Veranderingen in de vlottende schuld zijn het resultaat van veranderingen in het kassaldo, inkopen van vaste schuld en de verwerking van het financieringsplan 2017 (minder uitgifte vaste schuld, meer uitgifte vlottende schuld). De omvang van de vlottende schuld daalt per saldo minder dan eerder geraamd.

In de onderstaande tabel worden de belangrijkste ontvangstenmutaties weergegeven.

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2017 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000.000)

	Artikel- nummer	Ontvangsten 2017
Vastgestelde begroting 2017		49.127
Stand 1^e suppletoire begroting 2017		48.634
Belangrijkste suppletoire mutaties:		
1) Rentebaten vlottende schuld	11	- 36
2) Rente derivaten lang	11	- 95
3) Ontvangsten voortijdige beëindiging	11	1.057
4) Uitgifte vaste schuld	11	- 7.794
5) Ontvangsten aflossingen	12	224
6) Sociale fondsen	12	1.264
Overige mutaties		4
Stand 2^e suppletoire begroting 2017		43.258

Toelichting

1. De rentebaten op de vlottende schuld veranderen als gevolg van wijzigingen in de omvang van de kortlopende schuld en de hoogte van de korte rente. De lagere rentebaten zijn het saldo van meerdere mutaties die uit deze wijzigingen volgen. Het grootste effect in 2017 tot nu toe is dat minder rente is ontvangen in de periode januari tot en

met september dan aan het begin van het jaar was geraamd omdat de werkelijke rentestanden minder negatief waren dan eerder geraamd. De raming is gebaseerd op de rentepercentages van het CPB.

2. Het Agentschap heeft rentederivaten beëindigd. Als gevolg hiervan zijn de rentebaten op derivaten gedaald.
3. Het voortijdig beëindigen van rentederivaten leidt tot eenmalige ontvangsten. Het betreft de contant gemaakte waarde van de rentebaten die anders in de komende jaren zouden zijn ontvangen. Deze rentebaten zijn nu in één keer binnengekomen.
4. De uitgifte van vaste schuld is lager als gevolg van de verwerking van de afspraken in het financieringsplan 2017. Het betreft een verschuiving van de uitgifte van vaste schuld naar uitgifte van vlottende schuld.
5. De ontvangen aflossingen op leningen door agentschappen zullen naar verwachting hoger uitkomen dan geraamd bij eerste suppletoire begroting. De standen zijn aangepast op basis van de realisaties tot en met oktober 2017.
6. Het tekort bij de sociale fondsen zal naar verwachting verder afnemen. Dit leidt tot een toename van de ontvangsten.

3. Uitgebreide toelichting op mutaties met een tabel per begrotingsartikel

3.1 De beleidsartikelen (Ministerie van Financiën)

Dit hoofdstuk bevat de uitgebreide toelichting met een tabel per begrotingsartikel van begroting IX. Bij deze tabellen wordt een toelichting op de «mutaties 2^e suppletoire begroting» gegeven. Hierbij worden tenminste de mutaties op instrumentniveau groter of gelijk aan € 2,5 mln. en de mutaties groter dan 5% van de ontwerpbegrotingstand 2017 toegelicht, mits deze laatste groter zijn dan € 0,1 mln. De mutaties zijn het saldo van de mutaties Miljoenennota en de overige mutaties 2^e suppletoire begroting.

De mutaties kunnen zowel beleidsmatig als technisch (bijvoorbeeld overboekingen en ramingbijstellingen) van aard zijn. De toelichting op de mutatie van de belastingontvangsten is in de Najaarsnota opgenomen.

Artikel 1 Belastingen

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 1 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	2.924.355	3.033.190	31.626	- 29.097	3.035.719
Waarvan garantieverplichtingen					
- Garantieprocesrisico's	245	245	0	0	245
Uitgaven (1) + (2)	2.924.355	3.119.769	28.047	- 29.097	3.118.719
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	100%	100%			100%
(1) Programma-uitgaven	121.045	151.036	0	15.000	166.036
Rente	115.090	115.090	0	0	115.090
- Belasting- en invorderingsrente	115.090	115.090	0	0	115.090
Bekostiging	5.955	5.955	0	0	5.955
- Proceeskosten	3.561	4.161	0	- 100	4.061
- Overige programma-uitgaven	2.394	1.794	0	100	1.894
Bijdrage Agentschappen	0	29.991	0	15.000	44.991
- waarvan programmakosten	0	29.991	0	15.000	44.991
(2) Apparaatsuitgaven	2.803.310	2.968.733	28.047	- 44.097	2.952.683
Personele uitgaven	2.089.360	2.340.508	32.192	- 41.111	2.331.589
- waarvan eigen personeel	1.957.604	2.125.809	31.125	- 33.111	2.123.823
- waarvan inhuur externen	131.756	214.699	1.067	- 8.000	207.766
Materiële uitgaven	713.950	628.225	- 4.145	- 2.986	621.094
- waarvan ICT	227.761	197.562	0	- 7.000	190.562
- waarvan Bijdrage SSO's	174.518	181.027	0	0	181.027
- waarvan Overige	311.671	249.636	- 4.145	4.014	249.505
Ontvangsten (3) + (4)	128.510.352	133.049.530	- 1.686	640.663	133.688.507
(3) Programma-ontvangsten	128.489.772	133.027.601	0	637.663	133.665.264
Waarvan:					
Belastingontvangsten	127.631.119	132.233.948	0	624.163	132.858.111
Rente	392.600	392.600	0	0	392.600
- Belasting- en invorderingsrente	392.600	392.600	0	0	392.600
Boetes en schikkingen	248.777	203.777	0	0	203.777
- Ontvangsten boetes en schikkingen	248.777	203.777	0	0	203.777
Bekostiging	217.276	197.276	0	13.500	210.776
- Kosten vervolging	217.276	197.276	0	13.500	210.776
(4) Apparaatsontvangsten	20.580	21.929	- 1.686	3.000	23.243

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Eigen personeel (+ € 31,1 mln. - € 33,1 mln. = - € 2,0 mln.)

Er heeft € 31,1 mln. loonbijstelling plaatsgevonden. Daarnaast is er onderuitputting door latere instroom van nieuwe vacatures en onderbezetting anticiperend op lagere budgettaire kaders.

Bijdrage aan agentschap programma (+ € 15 mln.)

Dit betreft een hogere bijdrage aan Logius voor de ICT-dienstverlening. Logius is het agentschap dat zorgt voor producten en diensten voor de digitale overheid.

Inhuur externen (+ € 1,1 mln. – € 8,0 mln. = – € 6,9 mln.)

Doordat de realisatie van de Investeringsagenda vertraging heeft opgelopen, heeft er minder externe inhuur plaatsgevonden dan verwacht.

Materieel ICT (– € 7 mln.)

De realisatie op Investeringsagendaprojecten loopt voor € 5 mln. vertraging op. Daarnaast zijn ICT projecten t.b.v. douane voor € 2 mln. vertraagd.

Ontvangsten

Belastingontvangsten (+ € 624,2 mln.)

In de Najaarsnota 2017 worden de mutaties van de belastingontvangsten toegelicht. De aansluiting met de bedragen in de begrotingstoelichting (artikel 1 Belastingen, tabel budgettaire gevolgen van beleid) ziet er als volgt uit:

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)	Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2)+(3)
Totaal belastingontvangsten	159.979.411	165.282.136	1.221.627	166.503.763
-/- Afdracht Gemeentefonds	27.193.169	27.821.956	186.858	28.008.814
-/- Afdracht Provinciefonds	2.199.585	2.285.224	284.340	2.569.564
-/- Afdracht BTW-Compensatiefonds	2.922.888	2.932.444	93.278	3.025.722
-/- Afdracht BES-fonds	32.650	41.534	18	41.552
Belastingontvangsten IX	127.631.119	132.233.948	624.163	132.858.111

Kosten vervolging(+ € 13,5 mln.)

Aan belastingschuldigen worden de kosten doorberekend van invorderingsresultaten (aanmaning, dwangbevel, beslaglegging, etc.). Er hebben meer invorderingsmaatregelen plaatsgevonden dan verwacht, waardoor meer kosten zijn doorberekend.

Apparaatsontvangsten (– € 1,7 mln. + € 3 mln. = + € 1,3 mln.)

De Belastingdienst realiseert hogere ontvangsten als gevolg van meer werkzaamheden voor derden. Dit betreft o.a. huisvesting en facilitaire dienstverlening.

Artikel 2 Financiële Markten

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 2 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenen-nota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	21.334	164.118	198	- 3.523	160.793
Waarvan garantieverplichtingen					
Garantie BES	0	135.000	0	0	135.000
Uitgaven	21.334	29.118	198	- 3.523	25.793
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	63%	74%			80%
Subsidies	436	436	0	0	436
- Vakbekwaamheid	436	436	0	0	436
Garanties	0	1.000	0	0	1.000
- Garantie BES	0	1.000	0	0	1.000
Bekostiging	12.772	13.250	0	- 3.120	10.130
- Rechtspraak Financiële Markten	1.259	1.259	0	- 157	1.102
- Muntcirculatie	11.263	11.263	0	- 2.763	8.500
- Toezicht en handhaving MIF	250	250	0	0	250
- PSD II	0	278	0	0	278
- Overig	0	200	0	- 200	0
Opdrachten	5.182	10.965	198	0	11.163
- Wijzer in geldzaken	272	1.456	198	0	1.654
- Vakbekwaamheid	4.910	6.109	0	0	6.109
- Overig	0	3.400	0	0	3.400
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	2.544	3.437	0	- 393	3.044
- Bijdrage BES-toezicht en FEC	2.544	3.437	0	- 393	3.044
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	400	30	0	- 10	20
- Caribbean Financial Action Taskforce	20	30	0	- 10	20
- IASB	380	0	0	0	0
Ontvangsten	13.927	14.359	0	- 2.436	11.923
Bekostiging	5.184	5.184	0	- 684	4.500
- Ontvangsten muntwezen	5.184	5.184	0	- 684	4.500
- Toename munten in circulatie	0	0	0	0	0
Overig	8.743	9.175	0	- 1.752	7.423

Toelichting

Verplichtingen en uitgaven

Rechtspraak financiële markten (- € 0,2 mln.)

Het jaarlijks toegekende budget voor de Accountantskamer wordt vooruit betaald. Over 2016 werd een overschot op deze vooruitbetaling gerealiseerd. Dit overschot uit 2016 leidt in 2017 tot een meevaller op de uitgaven.

Muntcirculatie (- € 2,8 mln.)

Vooral omdat voor de muntproductie minder rondellen zijn benodigd dan was voorzien, zullen de uitgaven in 2017 lager uitvallen.

Bekostiging overig (– € 0,2 mln.)

Dit betreft een overboeking aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor de bijdrage van Financiën aan het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO)-bankenconvenant. Het totale budget komt hiermee te vervallen.

Wijzer in Geldzaken (+ € 0,2 mln.)

Dit betreft de bijdrage van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan Wijzer in Geldzaken.

Bijdrage BES-toezicht en FEC (– € 0,4 mln.)

Dit betreft een overboeking aan het Ministerie van Economische Zaken voor de bijdrage van Financiën aan het Ultimate Beneficial Owner (UBO)-register.

Ontvangsten

Ontvangsten muntwezen (– € 0,7 mln.)

Vanwege achterblijvende verkopen van speciale munten zullen de ontvangsten in 2017 lager uitvallen.

Overig (– € 1,8 mln.)

In 2017 worden naar verwachting minder Permanente-Educatie (PE)-examens Vakbekwaamheid afgelegd. Dit leidt tot een tegenvaller in de opbrengsten. De niet in 2017 afgelegde PE-examens, kunnen alsnog in de resterende PE-periode (lopend tot 1 april 2019) worden afgelegd.

Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 3 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenen-nota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	169.528	177.500	4.062	43.250	224.812
waarvan garantieverplichtingen:					
– Garantie Eurofima	0	0	0	– 28.000	– 28.000
– Garantie SDU	0	0	0	– 30.000	– 30.000
Uitgaven	169.528	167.500	0	101.250	268.750
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	99%	99%			100%
Bijdrage aan RWT	10.096	7.500	0	600	8.100
– NLFI	10.096	7.500	0	600	8.100
Garantie	4.900	4.900	0	– 50	4.850
– Dotatie begrotingsreserve TenneT	4.800	4.800	0	0	4.800
– Regeling BF	100	100	0	– 50	50
Opdrachten	4.532	5.100	0	– 1.300	3.800
– Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	4.532	5.100	0	– 1.300	3.800
Vermogensverschaffing	150.000	150.000	0	0	150.000
– Kapitaalinjectie TenneT	150.000	150.000	0	0	150.000
Vermogensonttrekking	0	0	0	102.000	102.000
– Afdrachten Staatsloterij	0	0	0	102.000	102.000
Ontvangsten	1.316.590	2.380.689	2.108.415	3.069.867	7.558.971
Vermogensonttrekking	1.301.625	2.208.385	2.103.362	3.069.427	7.381.174
– Opbrengst verkoop vermogenstitels	0	966.760	2.203.750	2.545.103	5.715.613
– Dividend en afdrachten staatsdeelnemingen	1.232.625	1.200.625	– 99.949	422.324	1.523.000
– Afdrachten Staatsloterij	0	0	0	102.000	102.000
– Winstafdracht DNB	69.000	41.000	– 439	0	40.561
– waarvan SMP-Griekenland	54.000	54.000	0	0	54.000
– waarvan investeringsportefeuille DNB	36.000	36.000	0	0	36.000
Bijdrage aan RWT	9.250	7.457	0	0	7.457
– NLFI	9.250	7.457	0	0	7.457
Leningen	0	160.000	1.000	0	161.000
– Lening SRH	0	160.000	1.000	0	161.000
Garantie	5.715	4.847	4.053	434	9.334
– Premie-ontvangsten garantie Tennet	4.800	4.800	0	0	4.800
– Garantiefee Propertize	0	0	4.053	0	4.053
– Garantie overig	915	47	0	434	481
Opdrachten	0	0	0	6	6
– Terug te vorderen uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	0	0	0	6	6

Toelichting

Verplichtingen

Garantie Eurofima (– € 28 mln.)

De NS heeft een gedeelte van de uitstaande leningen bij Eurofima afgelost. Hierdoor wordt de garantie met hetzelfde bedrag verlaagd.

Garantie SDU (– € 30 mln.)

De garantie die is afgegeven bij de privatisering van SDU is vervallen per 1 juli 2017.

Uitgaven

NLFI (+ € 0,6 mln.)

Vanwege de verkoop van tranches aandelen ABN Amro en a.s.r. vallen de uitgaven aan uitvoeringskosten NL Financial Investments (NLFI) dit jaar hoger uit.

Regeling BF (– € 0,1 mln.)

De uitgaven aan regeling Bijzondere Financieringen (BF) zijn dit jaar lager dan geraamd.

Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen (– € 1,3 mln.)

Er zal minder worden uitgegeven aan uitvoeringskosten staatsdeelnemingen dan geraamd. Dit komt doordat een aantal opdrachten is doorgeschoven naar 2018.

Afdrachten Staatsloterij (+ € 102 mln.)

Op basis van de Wet op de Kansspelen komen de opbrengsten van de Staatsloterij toe aan de Staat. Op basis van de fusieovereenkomst met de Lotto worden deze verrekend met de afdrachten van de Lotto, waarna 63% van het totaal toekomt aan de Staat. De verrekening is opgenomen als technische post bij de uitgaven en ontvangsten. Tegenover deze uitgave staat een even grote ontvangst.

Ontvangsten

Opbrengst verkoop vermogenstitels (+ € 2.203,8 mln. + € 2.545,1 mln. = + € 4.748,9 mln.)

Vanwege de verkoop aandelen ABN Amro en a.s.r. in juni respectievelijk september 2017 is er meer opbrengst dan begroot.

Dividend staatsdeelnemingen (– € 99,9 mln. + € 422,3 mln. = + € 322,4 mln.)

De realisatie voor 2017 valt hoger uit dan geraamd. Dit is met name het gevolg van het in september van ABN Amro ontvangen interim-dividend.

Afdrachten Staatsloterij (+ € 102 mln.)

Op basis van de Wet op de Kansspelen komen de opbrengsten van de Staatsloterij toe aan de Staat. Op basis van de fusieovereenkomst met de Lotto worden deze verrekend met de afdrachten van de Lotto, waarna 63% van het totaal toekomt aan de Staat. De verrekening is opgenomen als technische post bij de uitgaven en ontvangsten. Tegenover deze ontvangst staat een even grote uitgave (zie ook de bovenstaande toelichting bij Uitgaven).

Garantiefee Propertize (+ € 4,1 mln.)

De betaling van het laatste deel van de garantiefee Propertize was hoger dan geraamd.

Garantie overig (+ € 0,4 mln.)

De premie die NS betaalt voor de staatsgarantie op de Eurofimaleningen valt in 2017 hoger uit dan begroot.

Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 4 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	983.089	14.505.261	61.085	- 235.988	14.330.358
Waarvan garantieverplichtingen:					
- Garantie DNB inzake IMF	0	13.600.000	129.260	0	13.729.260
- Deelneming multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen	0	0	- 77.871	0	- 77.871
- Kredieten EU-betalingsbalanssteun	- 10.000	- 10.000	10.000	0	0
- ESFM	12.000	- 12.000	12.000	0	0
- AIB	0	0	- 12.304	0	- 12.304
Uitgaven	121.757	43.929	0	- 670	43.259
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	99%	99%			99%
Deelname aan internationale instellingen	57.500	42.252	0	- 593	41.659
- Multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen	19.556	3.725	0	- 593	3.132
- Deelname AIB	37.944	38.527	0	0	38.527
Leningen	62.580	0	0	0	0
- Uitkering aan Griekenland	62.580	0	0	0	0
Opdrachten	1.677	1.677	0	- 77	1.600
- Technische assistentie kiesgroeplanden	1.677	1.677	0	- 77	1.600
Ontvangsten	3.799	3.799	- 383	2.731	6.147
Deelname aan internationale organisaties	655	655	0	3.171	3.826
- Ontvangsten IFI's	655	655	0	3.171	3.826
Lening	3.144	3.144	- 383	- 440	2.321
- Renteontvangsten lening Griekenland	3.144	3.144	- 383	- 440	2.321

Toelichting

Verplichtingen

Garanties DNB inzake IMF (+ € 129,3 mln.)

Dit betreft een wisselkoersbijstelling van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF.

Deelneming multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen (- € 77,9 mln.)

Op de garantieverplichtingen van de Wereldbank heeft een wisselkoersbijstelling van - € 77,9 mln. plaatsgevonden.

Kredieten EU-betalingsbalanssteun (+ € 10,0 mln.)

Op basis van de laatste voorspelling van de Bruto Nationaal Inkomen (BNI)-sleutel (4,7%) verandert het Nederlands aandeel in de Betalingsbalansfaciliteit in 2017 niet. De eerder begrote afname van het Nederlandse aandeel in de Betalingsbalansfaciliteit heeft zich daarmee niet gematerialiseerd.

EFSM (+ € 12,0 mln.)

Op basis van de laatste voorspelling van de BNI-sleutel (4,7%) verandert het Nederlands aandeel in het European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM) in 2017 niet. De eerder begrote afname van het Nederlandse aandeel in het EFSM heeft zich daarmee niet gematerialiseerd.

AiIB (– € 12,3 mln.)

Dit betreft een wisselkoersbijstelling van de garantieverplichting aan de Aziatische Infrastructuurinvesteringsbank (AIIB).

Uitgaven

Multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen (– € 0,6 mln.)

Het betreft een technische vrijval als gevolg van een niet gerealiseerd wisselkoersverschil van de stelposten voor de kapitaalverhoging Wereldbank.

Ontvangsten

Ontvangsten Internationale Financiële instelling (IFI's) (+ € 3,2 mln.)

De terugbetalingen van leningen door de Europese Investeringsbank (EIB) en de Wereldbank zijn hoger dan geraamd. Bij de EIB gaat het om leningen aan landen in Afrika, het Caribisch gebied, de Stille Oceaan (ACS-landen) en de Landen en Gebieden Overzee (LGO) onder het Europees ontwikkelingsfonds, in het kader van de verdragen van Lomé en Cotonou. Bij de Wereldbank gaat het om de EEC Special Action Account. In Europees Economisch Gemeenschapsverband zijn op concessionele basis via de Wereldbank speciale kredieten verstrekt aan ontwikkelingslanden, welke over een langere periode worden terugbetaald.

Renteontvangsten lening Griekenland (– € 0,4 mln. – € 0,4 mln. = – € 0,8 mln.)

De daadwerkelijk betaalde rente op basis van de Euribor is lager dan de renteramingen van het CPB. Hierdoor vallen de renteontvangsten lager uit dan begroot.

Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 5 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenen-nota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	10.616.525	10.616.525	0	- 6.598.885	4.017.640
waarvan garantieverplichtingen:					
– Exportkredietverzekeringen	10.000.000	10.000.000	0	- 6.000.000	4.000.000
– Investeringsverzekeringen	453.780	453.780	0	- 452.780	1.000
– MIGA	150.000	150.000	0	- 150.000	0
Uitgaven	88.145	70.745	0	3.395	74.140
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	100%	100%			100%
Garanties	75.400	58.000	0	1.575	59.575
– Schade-uitkering ekv	74.900	57.500	0	0	57.500
– Schade-uitkering investeringsverzekeringen	500	500	0	- 500	0
– Schade-uitkering Seno-Gom	0	0	0	2.075	2.075
Opdrachten	12.687	12.687	0	1.813	14.500
– Kostenvergoeding Atradius DSB	12.687	12.687	0	1.813	14.500
Overige	58	58	0	7	65
– Overige uitgaven	58	58	0	7	65
Ontvangsten	257.092	268.292	0	- 10.259	258.033
Garanties	257.092	268.292	0	- 10.259	258.033
– Premies ekv	88.800	100.000	0	0	100.000
– Premies investeringsverzekeringen	1.250	1.250	0	- 1.227	23
– Schaderestituties ekv	154.542	154.542	0	- 14.542	140.000
– Onttrekking begrotingsreserve Seno-Gom	12.500	12.500	0	0	12.500
– Schaderestituties Seno-Gom	0	0	0	5.510	5.510

Toelichting

Verplichtingen

Exportkredietverzekeringen (- € 6.000,0 mln.)

Gegeven de huidige realisatie, wordt ultimo 2017 een lagere obligobebutting verwacht.

Investeringsverzekeringen (- € 452,8 mln.)

Gegeven de huidige realisatie, wordt ultimo 2017 een lagere obligobebutting verwacht.

Schade-uitkering MIGA (- € 150,0 mln.)

Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) is dit jaar afgeschaft en er zijn geen verplichtingen aangegaan.

Uitgaven

Schade-uitkering investeringsverzekeringen (– € 0,5 mln.)

Dit jaar is er onder de Regeling Investeringsverzekering (RIV) nog geen schade uitgekeerd. Gezien de geringe omvang van het uitstaande obligo worden in de rest van het jaar ook geen schade-uitkeringen meer verwacht.

Schade-uitkering Seno-gom (+ € 2,1 mln.)

Dit betreft schade-uitkeringen vanuit de Stichting Economische Samenwerking Nederland Oost-Europa en Garantiefaciliteit voor Opkomende Markten (Seno-gom) op transacties in onder andere Gambia en Tadzjikistan.

Atradius kostenvergoeding (+ € 1,8 mln.)

De afrekening van de definitieve vergoeding over 2016 en het positieve kasresultaat voor de Staat – waar de vergoeding van Atradius Dutch State Business (ADSB) mede van afhankelijk is – leiden tot een ramingsbijstelling.

Ontvangsten

Premies investeringsverzekeringen (– € 1,2 mln.)

Tot op heden zijn minder premies voor investeringsverzekeringen ontvangen dan verwacht waardoor de raming naar beneden wordt bijgesteld.

Schaderestituties ekv (– € 14,5 mln.)

Bij het verhalen van uitgekeerde schade op andere landen worden minder schaderestituties gerealiseerd dan geraamd.

Schaderestituties Seno-Gom (+ € 5,5 mln.)

Er zijn restituties ontvangen op transacties in onder andere Gambia en Tadzjikistan.

Artikel 6 BTW-compensatiefonds

Tabel Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 6 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting (3)		Stand 2 ^e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenen-nota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	
Verplichtingen	2.922.888	2.932.444	77.808	15.470	3.025.722
Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0
Uitgaven	2.922.888	2.932.444	77.808	15.470	3.025.722
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	100%	100%			100%
Bijdrage aan medeoverheden	2.922.888	2.932.444	77.808	15.470	3.025.722
– w.v. bijdragen aan gemeenten en kaderwetgebieden	2.540.453	2.545.686	73.020	252	2.618.958
– w.v. bijdragen aan provincies	382.435	386.758	4.788	15.218	406.764
Ontvangsten	2.922.888	2.932.444	77.808	15.470	3.025.722

Toelichting

Verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Bijdrage aan medeoverheden (+ € 77,8 mln. + € 15,5 mln.= + € 93,3 mln.)

De mutatie voor Miljoenennota betreft grotendeels de jaarlijkse bijstelling van de raming van het BTW-compensatiefonds (BCF). Het overige deel van de mutatie voor Miljoenennota en de mutaties voor de Tweede Supplettoire begroting zijn het gevolg van overhevelingen van ministeries naar decentrale overheden. Bij een decentralisatie wordt een bedrag zonder BTW in het gemeente- of provinciefonds gestort en het geraamde BTW-deel in het BCF. Gemeenten en provincies kunnen de betaalde BTW daarna weer terugvragen bij het BCF.

Artikel 7 Beheer materiële activa

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 7 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	308	0	0	0	0
Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0
Uitgaven	308	0	0	0	0
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	0%	0%			0%
Opdrachten	308	0	0	0	0
– Beheerskosten DRZ	308	0	0	0	0
Ontvangsten	1.800	0	0	0	0
Programma-ontvangsten	1.800	0	0	0	0
– Vervreemding DRZ	0	0	0	0	0

Toelichting

Op dit artikel doen zich geen mutaties voor, omdat deze met ingang van 2017 op de begroting van Veiligheid & Justitie verantwoord worden in plaats van op de begroting van Financiën.

3.2 De niet-beleidsartikelen (Ministerie van Financiën)

Artikel 8 Centraal Apparaat Kerndepartement

Budgettaire gevolgen van beleid, niet beleidsartikel 8 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	229.148	238.920	- 820	- 1.926	236.174
Uitgaven	229.148	238.920	- 820	- 1.926	236.174
Personeel Kerndepartement	156.910	158.466	4.859	- 369	162.956
- Eigen personeel	148.076	149.650	4.859	- 1.158	153.351
- Inhuur externen	8.080	8.062	0	865	8.927
- Overig personeel	754	754	0	- 76	678
Materieel Kerndepartement	72.238	80.454	- 5.679	- 1.557	73.218
- waarvan ICT	6.518	12.338	0	- 1.428	10.910
- waarvan bijdrage aan SSO's	36.479	37.787	- 2.489	695	35.993
- waarvan overig materieel	29.241	30.329	- 3.190	- 824	26.315
Ontvangsten	52.552	53.982	0	- 1.478	52.504

Toelichting

Uitgaven en Verplichtingen

Eigen personeel (+ € 4,9 mln. - € 1,2 mln. = + € 3,7 mln.)

Dit betreft een compensatie voor de personeelskosten van de nieuwe arbeidsovereenkomst sector Rijk. Daarnaast doen zich lagere personeelsuitgaven voor vanwege een gemiddeld lagere bezetting door verloop van personeel.

Inhuur externen (+ € 0,9 mln.)

De vertraging van ICT projecten heeft geleid tot het langer dan gepland blijven onderhouden en verbeteren van de huidige infrastructuur.

Overig personeel (- € 0,1 mln.)

Er vindt een bijstelling plaats op het budget voor overig personeel.

Materieel ICT (- € 1,4 mln.)

Vanwege de vertraging van een aantal ICT-projecten is er in 2017 een meevaller op de uitgaven aan ICT.

Materiële bijdrage aan SSO's (- 2,5 mln. + 0,7 mln. = - € 1,8 mln.)

Een overboeking aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kader van optimalisatie van de archieven, leidt bij Financiën tot een lager saldo van uitgaven aan materieel Shared Service Organisaties (SSO's).

Overig materieel (- € 3,2 mln. - € 0,8 mln. = - € 4,0 mln.)

Er zijn lagere materiële uitgaven bij Domeinen Roerende Zaken (DRZ) door lagere uitgaven door lagere ontmanteling- en vernietigingskosten van hennepwekerijen veroorzaakt door een gunstige aanbestedingsprijs en minder ruiming dan begroot.

Artikel 10 Nominaal en onvoorzien

Budgettaire gevolgen van beleid, niet beleidsartikel 10 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	90.558	128.301	- 90.624	- 32.677	5.000
Uitgaven	90.558	73.592	- 35.915	- 32.677	5.000
Onvoorzien	90.558	2.557	12.796	- 10.353	5.000
Loonbijstelling	0	57.524	- 35.200	- 22.324	0
Prijsbijstelling	0	13.511	- 13.511	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0

Toelichting

Uitgaven en Verplichtingen

Onvoorzien (+ € 12,8 mln. - € 10,4 mln. = + € 2,4 mln.)

De ontvangen prijsbijstelling is toegevoegd. Daarnaast wordt de post Onvoorzien verlaagd omdat niet alle onzekere ontwikkelingen die waren begroot zich hebben voorgedaan.

Loonbijstelling (- € 35,2 mln. - € 22,3 mln. = - € 57,5 mln.).

De loonbijstelling is overgeboekt naar artikel 1 (Belastingen) en 8 (Centraal Apparaat Kerndepartement) van de begroting van Financiën.

Prijsbijstelling (- € 13,5 mln.)

De prijsbijstelling is toegevoegd aan de kostensoort «Onvoorzien».

3.3 De beleidsartikelen (Nationale Schuld)

Artikel 11 Financiering Staatschuld

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 11 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000.000)¹

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	46.911	54.862	- 1.889	1395	54.368
Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0
Uitgaven (1a) + (2a) + (3)	46.911	54.862	- 1.889	1395	54.368
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	100%	100%			100%
(1a) Rente	6.901	6.928	- 59	- 6	6.863
- Rentelasten vaste schuld	6.873	6.900	- 60	- 7	6.833
- Rentelasten vlottende schuld	28	28	1	1	30
- Uitgaven voortijdige beëindiging	0	0	0	0	0
(2a) Leningen	39.991	47.917	- 1.830	1.406	47.493
- Aflossing vaste schuld	39.991	40.435	1.124	680	42.239
- Mutatie vlottende schuld	0	7.482	- 2.954	726	5.254
(3) Opdrachten	19	17	0	- 4	13
- Overige kosten	19	17	0	- 4	13
Ontvangsten (1b) + (2b)	42.585	42.395	- 7.063	195	35.527
(1b) Rente	1.871	2.101	731	195	3.027
- Rentebaten vaste schuld	0	0	0	0	0
- Rentebaten vlottende schuld	388	323	- 25	- 11	287
- Rente derivaten lang	1.483	1.305	- 88	- 7	1.210
- Ontvangsten voortijdige beëindiging	0	473	844	213	1.530
(2b) Leningen	40.714	40.294	- 7.794	0	32.500
- Uitgifte vaste schuld	40.714	40.294	- 7.794	0	32.500
- Mutatie vlottende schuld	0	0	0	0	0

¹ Als gevolg van afronding op miljoenen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Toelichting

Algemeen

De totale uitgaven en ontvangsten zijn opgebouwd uit drie onderdelen. Ten eerste worden de rentelasten en rentebaten verantwoord. Hierbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen de rentelasten vaste schuld (schuld met een oorspronkelijke looptijd van langer dan een jaar) en de rentelasten vlottende schuld (looptijd korter dan een jaar). Ook worden hier de rentelasten op derivaten verantwoord. Ten tweede zijn de aflossing en de uitgifte van vaste schuld en de mutatie vlottende schuld onder Leningen in de tabel opgenomen. De derde post betreft onder Opdrachten de overige kosten, welke met name bestaan uit betalingsverkeer vanwege het schatkistbankieren en veilingkosten.

Uitgaven en Verplichtingen

Rentelasten vaste schuld (- € 60 mln. - € 7 mln. = - € 67 mln.)

De rentelasten komen in 2017 naar verwachting lager uit dan eerder geraamd. Bij de uitgifte van nieuwe schuld worden de rentetarieven vastgelegd tegen het dan geldende rentetarief. Aangezien de rentetarieven nu lager zijn dan eerder geraamd levert dit een meevaller op.

Rentelasten vlottende schuld (+ € 1 mln. + € 1 mln. = + € 2 mln.)

De raming is bijgesteld op basis van de gerealiseerde rentelasten. De werkelijk betaalde rente is iets hoger dan eerder verwacht op basis van de rekenrente van het CPB.

Aflossing vaste schuld (+ € 1.124 mln. + € 680 mln. = + € 1.804 mln.)

De aflossingen zijn toegenomen doordat leningen met een vervaldatum in 2018 vervroegd zijn afgelost in 2017.

Mutatie vlottende schuld (- € 2.954 mln. + € 726 mln. = - € 2.228 mln.)

Veranderingen in de vlottende schuld zijn het resultaat van veranderingen in het kassaldo, inkopen van vaste schuld en de verwerking van het financieringsplan 2017 (minder uitgifte vaste schuld, meer uitgifte vlottende schuld). De omvang van de vlottende schuld daalt per saldo minder dan eerder geraamd.

Overige kosten (- € 4 mln.)

In de begroting was rekening gehouden met een derde DDA (Dutch Direct Auction), maar deze zal niet meer plaatsvinden. Daardoor vallen de uitvoeringskosten van het Agentschap naar verwachting lager uit.

Ontvangsten

Rentebaten vlottende schuld (- € 25 mln. - € 11 mln. = - € 36 mln.)

De rentebaten op de vlottende schuld veranderen als gevolg van wijzigingen in de omvang van de kortlopende schuld en de hoogte van de korte rente. De lagere rentebaten zijn het saldo van meerdere mutaties die uit deze wijzigingen volgen. Het grootste effect in 2017 tot nu toe is dat minder rente is ontvangen in de periode januari tot en met september dan aan het begin van het jaar was geraamd omdat de werkelijke rentestanden minder negatief waren dan eerder geraamd. De raming is gebaseerd op de rentepercentages van het CPB.

Rente derivaten lang (- € 88 mln. - € 7 mln. = - € 95 mln.)

Het Agentschap heeft rentederivaten beëindigd. Als gevolg hiervan zijn de rentebaten op derivaten gedaald.

Ontvangsten voortijdige beëindiging (+ € 844 mln. + € 213 mln. = € 1.057 mln.)

Het voortijdig beëindigen van rentederivaten leidt tot eenmalige ontvangsten. Het betreft de contant gemaakte waarde van de rentebaten die anders in de komende jaren zouden zijn ontvangen. Deze rentebaten zijn nu in één keer binnengekomen.

Uitgifte vaste schuld (– € 7.794 mln.)

De uitgifte van vaste schuld is lager als gevolg van de verwerking van de afspraken in het financieringsplan 2017. Het betreft een verschuiving van de uitgifte van vaste schuld naar uitgifte van vlottende schuld.

Artikel 12 Kasbeheer

Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 12 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000.000)¹

	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting (2)	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting (3)		Stand 2 ^e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	
Verplichtingen	1.533	1.533	0	0	1.533
Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0	0	0
Uitgaven (1a) + (2a) + (3a)	1.533	1.533	0	0	1.533
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	100%	100%			100%
(1a) Rente	33	33	0	0	33
– Rentelasten	33	33	0	0	33
– Uitgaven bij voortijdige beëindiging (hoofdsom)	0	0	0	0	0
(2a) Leningen	1.500	1.500	0	0	1.500
– Verstrekte leningen	1.500	1.500	0	0	1.500
(3a) Mutaties in rekening-courant en deposito's	0	0	0	0	0
– Agentschappen	0	0	0	0	0
– RWT's en derden	0	0	0	0	0
– Sociale Fondsen	0	0	0	0	0
– Decentrale overheden	0	0	0	0	0
Ontvangsten (1b) + (2b) + (3b)	6.542	6.239	1.321	172	7.732
(1b) Rente	168	179	– 2	7	184
– Rentebaten	168	179	– 2	2	179
– Ontvangsten bij voortijdige beëindiging	0	0	0	5	5
(2b) Leningen	1.363	1.373	417	– 193	1.597
– Ontvangen aflossingen	1.363	1.373	417	– 193	1.597
(3b) Mutaties in rekening-courant en deposito's	5.011	4.688	905	359	5.952
– RWT's en derden	0	0	0	0	0
– Sociale Fondsen	3.911	3.588	905	359	4.852
– Decentrale overheden	1.100	1.100	0	0	1.100

¹ Als gevolg van afronding op miljoenen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Toelichting

Algemeen

De totale uitgaven en ontvangsten zijn opgebouwd uit drie onderdelen: (1) rentelasten en rentebaten, (2) mutaties in leningen en aflossingen en (3) mutaties in rekening-courant en deposito's. Onder de rentelasten vallen de rentebetalingen aan baten-lastendiensten, Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (RWT's), decentrale overheden en sociale fondsen over de bij het Rijk aangehouden rekening-couranttegoeden en deposito's. De rentebaten bestaan uit renteontvangsten over aan baten-lastendiensten en RWT's verstrekte leningen en de renteontvangsten over negatieve rekening-couranttegoeden. Mutaties in leningen, aflossingen, rekening-courant en deposito's bepalen de mutaties in de schuldverhouding van het Rijk met baten-lastendiensten, RWT's, decentrale overheden en sociale fondsen in het kader van geïntegreerd middelen-beheer.

Ontvangsten

Ontvangsten bij voortijdige beëindiging (+ € 5 mln.)

De rentebaten worden bij tweede suppletoire begroting hoger geraamd. Dit is het gevolg van ontvangsten als gevolg van voortijdige beëindiging van leningen door agentschappen.

Ontvangen aflossingen (+ € 417 mln. – € 193 mln. = € 224 mln.)

De ontvangen aflossingen op leningen door agentschappen zullen naar verwachting hoger uitkomen dan geraamd bij eerste suppletoire begroting. De standen zijn aangepast op basis van de realisaties tot en met oktober 2017.

Sociale fondsen (+ € 905 mln. + € 359 mln. = € 1.264 mln.)

Het tekort bij de sociale fondsen zal naar verwachting verder afnemen. Dit leidt tot een toename van de ontvangsten.